

I bestefars fotspor

Kristian Lund - En av kirkens trofaste tjenere

Lund i Hærland: Da Kristian Lund dør i mars 1958, skjer det samtidig med et epokeskifte i landet. Bare få måneder tidligere ebbet gamlekongens liv ut og den nye kongen i Norge heter Olav V. Som sin far tar valgspåket «Alt for Norge» og bekrefter med det at også hans kongegjerning skal vies til tjeneste for folket. Det er langt fra slottsplassen til «Himmerike», som bruket her ble kalt, men begge steder bodde det mennesker som viet livet til tjeneste. I nekrologen i Indre Smaalenenes Avis stod det følgende å lese etter begravelsen 12 mars : *Kristian Lund viste oss at det største i livet er å tjene*». Det er ikke alle forunt å få et slikt ettermæle, og det forteller oss at det varet ydmykt og arbeidsomt menneske som bodde her på Lund.

Selv om Lund i Hærland var stedet Kristian Lund bodde mesteparten av livet, ble han født lenger øst i fylket. Hans far, Ole Hansen, kom fra Gutu i Trøgstad, en plass under Sørbråte det ennå finnes spor av. Men kjærligheten trekker han østover, og i 1866 gifter han seg med den elleve år yngre Maren Christine Evensdatter fra Myrseter i Rødenes.

Kristian Lund ble født i 1882 på plassen Dammen i Rødenes, som yngstemann av seks søsken. Dette er en tid da kongen i landet heter Oscar II, og parlamentarismen ennå ikke er innført i Norge. Samfunnet er i støpeskjeen, og spiren til det kapitalistiske samfunnet legges. Byene er i fremvekst, og masseutvandringen til Amerika starter for alvor. Folk har større mulighet til å påvirke sin egen livssituasjon enn noen gang tidligere.

Disse store samfunnsomveltningene preger i mindre grad Kristian Lunds oppvekst.

Byborgerskapets romantiske syn på den norske bonden hadde fått seg en alvorlig knekk med Eilert Sundt sine undersøkelser og avsløringer av livet på landsbygda. Statistiske opplysninger fra leger og prester viste også at det stod temmelig dårlig til med bonden. Fyll og slagsmål hørte til dagens orden, og nattefrieri og barn utenfor

ekteskap ble oppfattet som noe ganske normalt. Såpe og vann var slett ikke noe man hadde befatning med til daglig, og lus og lopper trivdes godt i skinnfellene og halmen. Maten var heller ikke noe å skryte av, og Aasmund Olavsson Vinje kan for eksempel fortelle om både «*puddersukker i holkar så gammalt at det såg ut som fjøresand*» og om «*kalvekjøt svart som skorsteinen*».

Det er lite vi vet om Kristian Lunds oppvekst, men det er god grunn til å tro at han ville nikket gjenkjennende til disse beskrivelsene av bygdelivet.

Ett år gammel blir Kristian Lund morløs. Sammen med noen av søsknene blir han fostret opp av andre her på Tauketorp, også i Rødenes. Her vokste han opp hos Amund Andreassen Basmoen, og det fortelles at oppveksten var god. Som på så mange av plassene han bodde er husene revet også her. De bodde også en kort tid på Øvre Grav. Det er uvisst hvor lenge han bodde her, men 14 år gammel konfirmeres han og bor da på Nordre Smedby, en plass under Øvre Grav. Heller ikke denne plassen finnes lenger. Årene i Rødenes er omflakkende. Det er få opplysninger om livet han levde her, men vi vet med sikkerhet at Kristian Lund bor hos Ole A. Krog her på Fykerud i år 1900. Folketellinga fra samme år forteller oss at han på denne tida arbeidet som tjenestegutt. Blant annet kjørte han varer mellom Rødenes, Mysen og Rømskog, og med hest og kjerre innebar det sikkert en overnatting eller to.

To år seinere bor Kristian Lund på Ulfsbytangen. Det er her på Ulfsbytangen Kristian Lund bor da han frir til Marie Akselsen. På denne tida var Marie budeie på Berg i Trømborg, og Kristians forelskelse må ha vært av det ekte slaget. For å få hennes ja, går han til fots fra Rødenes til Trømborg, en avstand på nærmere 3 mil. Giftermålet blir inngått den 9. september i 1902, og samme år kommer Paula til verden, nettopp her på Ulfsbytangen. To år senere bor den lille familien på Klemetsby i Rødenes der Eline blir

født i 1904. Her bor familien i fire år slik at Ragnhild også kommer til verden her i 1906. Livet er i ferd med å ta en ny retning. Kristian Lund går i skomakerlære hos Olaf Olsen Granli, og med tanke på ungeflokken som snart skulle vokse, var nok dette et lurt yrkesvalg. Det fortelles da også at han var særdeles dyktig både til å lage og reparere sko, og at han sydde skotøy til hele familien. Parallelt med skomakerlæra, er han tjener og kusk for lensmann Olaus Lund i Rødenes. Kristian Lund gikk for å være modig og lett til beins, og det fortelles at han blant annet var på jakt etter Per Springer og en annen som hadde ranet en bank. Da disse dramatiske hendelsene utspiller seg er Rødenesepoken snart slutt, og Kristian og familien bor på Kirkengplass. Her kommer også den første sønnen til verden i 1907, og foreldrene gir ham navnet Ottar. I 1909, det samme året som Even blir født, har Kristian Lund og familien flyttet til Hærland. Det

første stedet de slår seg ned er Skårerplass, men allerede i 1910 vet vi av brev han sendte til Marie fra en feltmanøver på Elverum, at den nye adressen nå er Bakker under Grini i Hærland. Stua som sto her på Bakker er revet, men bygget opp igjen som hytte i Trømborgfjella. Årene på Grini skulle bli flere, og i løpet av de sju årene familien bor her, vokser barneflokket betraktelig. I tur og orden kommer de til verden, Ragnvald i 1911, Kåre i 1912, Monrad i 1914 og Kari i 1916.

Avslutning

«Underskrevne Nikolai Andersen skjøter og overdrager herved grds.no 187 brugs no. 2 Hemmerike i Eidsberg av skyld 99 øre til Kristian Olsen for kjøpesum 8200, hvilke åtte tusinde to hundrede kroner dels ved overtagelse av den eiendommen paahvilende



Kristian Lund

pantegjeld, dels ved udstedelse av gjeldsbevis, og dels ved kontant betaling er fyldestgjørende berigtiget . Hemmerike den iste April 1917 N Andersen »

Kristian Lund har kjøpt sitt «himmelrike», og i løpet av seks år er familien fulltallig. Bergljot blir født i 1918 og Ingrid i 1923. For alle som har minner om Kristian Lund er det i omgivelsene her på Lund i Hærland han huskes. For enkelte barnebarn, oldebarn og tippoldebarn er minnene bare fortalte historier godt understøttet av bildene med hesten og kua. Uansett, så er det livet på Lund som fortelles. Det var da også her på Lund Kristian kom til å bo mesteparten av ivet, og det var i Hærland han fikk sin grav. Den dramatiske perioden som lensmannsbetjent i en bondekultur der slagsmål var en vanlig oppgjørsform i tvistesaker, var over, og etter atskillig roligere, om ikke nødvendigvis mindre slitsomme år som husmann på Grini, går han inn i kirkens tjeneste som kirketjener i Hærland kirke. Denne tjenesten passet nok Kristian godt, for han hadde på ingen måte noe fjernt forhold til verken Vårherre eller kirka. Kristian Lund var i mange år søndagsskolelærer, og han var en ivrig bedehus-sliter. Han hadde lekpredikantiske talenter. Og unnlot ikke å tale Guds ord verken på bedehuset eller rundt omkring på gårdene. Det ble et langt liv som kirkens tjener, og han ble da også behørig lønnet for sitt tjenerskap. Da han fyller 50 år 1932, får han overrakt seks sølvskjeer av pastor Hesla på vegne av menighetsrådet. I «Indre» står det følgende å lese: **«Han (Kristian Lund, e.anm.) er en arbeidskar av de sjeldne, og som kirketjener har han gjort seg kjent som en usedvanlig flink og pliktoppfyllende mann. Ja, han gjør mer enn det han plikter, sier de som kjenner han. Det er en fornøyelse å se hvor velstelt alt er på Hærland kirkegård i sommertiden. »**

Men livet som kirketjener var ikke slutt med dette. I ytterligere 20 år skulle han ringe inn til gudstjeneste og andre kirkelige handlinger, grave graver og stelle kirkegården Det kunne nok bli mange ensomme stunder og kalde vinterdager på plass i klokketårnet, og god tid til å la tankene fare. Noen av tankene bevarte han for ettertida som skriblerier på bjelkelaget høyt her oppe med utsyn over hele sognet. Med en barneflokk som etter hvert talte elleve, er det nærliggende å tro at mange av tankene gikk nettopp til barna. For Kristian Lund var en snill mann som var glad i sine barn. Selv om arbeidsdagen var lang, glemte han dem aldri. Under tømmerkjøring i Trømborgfjella vinteren 1929 sammen med 15-åringen Monrad, skriver han brev til Eline på Menighetssøsterhjemmet i Oslo og gratulerer henne med 25-års dagen. Dette brevet skriver han tidlig om morgenen mens Monrad ennå ligger og sover. Han hadde vært ute og foret hestene og hadde nettopp kjøpt en liten blakk dølahest sammen med Kristian Haga Haugland. I brevet nevner han hvor vakker hesten er, og at det er Monrad som kjører. I samme brevet nevner han også at Even har vært uheldig og hogd seg og fått giktfeber, men at det nå går mye bedre med gutten. Livet på Lund var hardt og strevsomt med mange munner som skulle mettes. Som dreng på Grini fortelles det at han en gang sovna da han skulle krype under gjerdet på vei hjem. Forhåpentligvis var ikke alle dagene like utmattende. Ved siden av jobben som kirketjener, skulle også bruket på Lund drives. Da kunne det være godt å ha unger i huset som kunne ta i et tak. Kristian Lund var liten og lettbeint og brukte nok store deler av livet til å gå. Han gikk mellom Lund og Hærland kirke, og måtte tilbringe mang en lørdagsnatt i et kaldt kirkerom slik at det skulle bli varmt til kirkefolket på søndag. Etter 34 år som kirketjener er det slutt. Det siste året hadde vært hardt, og han har måttet få mye hjelp av både sønner og svigersønner. I 1951 overtar sønnen Kåre tjenergjerningen, og to år seinere overdrar han gården til sønnen Ottar, og flytter selv til Eline i Eidsberg. Kristian Lund legger inn årene. På seinvinteren 1958 tar han sin siste tur til Hærland, og denne gangen er det ikke han selv

som har gravd grava. I 1953 hadde han fått Kongens fortjenestemedalje i sølv, og ikke mindre ærerike er minneordene i « Indre» etter begravelsen den 12. mars: «I over 30 år var Kristian Lund tjener i denne kirke, og kom i kontakt med så mange, sa presten. Når de

skulle døpes var det han som kom med dåpsevannet som holdt en riktig temperatur. Når de unge toget inn i kirken for å konfirmeres, ruslet han omkring og stelte det hyggelig for dem. Han var den som tente lysene når de unge skred frem til alteret



Hærland kirke og gården Kirkeby, som ble revet til fordel for E18. Postkortet er fm 1890-årene.

i livets største fest. Han ringte folk sammen for å høre livets ord, og han ringte også til hvile etter livets strid. Kristian Lund viste oss at det største i livet er å tjene. Han løftet tjenesten opp på et nøyt plan. Kirken for Kristian Lund var ikke bare dette huset, men han ville også tjene i det åndelige tempel.

Som ganske ung viet han sitt liv til Gud og ble en trofast tjener av søndagsskolen, i det kristelige arbeidet på bedehuset og i hjemmene. Kristian Lund var sjelden trofast, ikke minst i sitt hjem, hvor han fikk fostre opp en stor barneflokk.

Jde og opplegg Hans Kr. Dillevig
Skrevet av Stein Kr. Dillevig
2004

<<En dum vet lite, men den lærde kan vise seg dummere enda», sa bonden til bymannen, som ville melke oksen.»